POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 133 • Maribor, četrtek, dne 22. decembra 1938 • Leto XIII

Potreba sodelovanja v gospodarstvu

Vsi pozabljajo na delavca in kmeta, ki produkte ustvarjata in konzumirata

Zagrebški »Jugoslovenski Lloyd« z dne 16. t. m. pravi, da je sodelovanje med javno in privatno inicijativo v gospodarstvu potrebno. List naglaša to željo prav sedaj, ko se nahajamo pred novo skupščinsko zakonodajno dobo in ko se obeta izvedba široke samouprave.

Na vsakem zborovanju, pravi list dalje, se pritožujejo industrijci in obrtniki. Eni, da se javna dela oddajajo tujcem kakor tudi druga naročila, obrtniki pa, da jih nihče noče ščititi, čeprav moledujejo že leta za pomoč. To velja za vse panoge. Celo banke in denarni zavodi se pritožujejo.

Vse to dokazuje, da ni pravega sodelovanja med gospodarstveniki in državno upravo. Isto trdi tudi ljubljanski »Trgovski list«, ki večkrat opozarja na ta nedostatek.

List priporoča potem ustanovitev gospodarskega sveta.

V svojem članku se list sklicuje na javna dela in pravi:

Vsaka velika akcija države bi morala takoj naiti svoj odjek v privatni inicijativi, s čimer bi državna akcija dobila oni oslon, ki bi jamčil za nje popolni uspeh.

Naš namen je, da se pobavimo s to tezo člankarja, ker ta svoje misli ne definira dovolj jasno.

Velike državne akcije, javna dela itd. morajo biti predvsem velikopotezna. Manjše akcije sploh ne morejo zbuditi širše privatne inicijative. To je temeljna resnica. Zakaj po vseh drugih državah vidimo, da investirajo ogromne zneske tujega in domačega kapitala v rentabilne investicije, kar šele nekaj zaleže. Ni pa to še vse. Če se ta dela izvršujejo ob četrtinskem eksistenčnem minimumu, to je, če se delavcem plačuje mezde maksimalno din 2 na uro, torej ne več kot din 20 na dan, ali še manj, odkod naj prihaja potem denar za novo privatno inicijativo? Delavec, ki rabi na dan za vse nujne potrebe vsaj din 48 do din 50 zase, ne more postati dober konzument, ker z din 20 na dan si niti hrane in stanovanja ne more plačati. In, ker delavec konzument ne more kupiti dovolj hrane, ne čevljev, ne obleke, je naravno, da taka javna dela, zlasti manjša, ne morejo pospeševati privatne inicijative. Najprej je potreben konzument, da blago kupuje in se s tem poživi privat. inicijativa. V ta namen pa se mora nuditi tako podjetjem kakor delavcem, prvim prilika, da prevzamejo delo ob pogojih, ki jamčijo primerne zaslužke, drugim pa eksistenčno primerne plače, da morejo postati dobri konzumenti ter s tem ohraniti svoje zdravje in z večjim konzumom, to je porabo blaga, podpro poživljinje gospodarstva in gospodarsko inicijativo.

To ni naša kaprica. To načelo priznavajo svetovni sociologi in gospodarstveniki, kar je tudi sicer tako jasno kakor beli dan.

Sodelovanje javne in privatne inicijative je potrebno. **Toda poleg javnega in privatnega gospodarskega interesenta imamo še tretjega interesenta delavca.** Tudi delavec je član družbe, najvažnejši faktor v gospodarstvu. Važen je delavec, ker je v večini, kot delavec in konzument. Zato ima moralno pravico, da tudi sodeluje v gospodarstvu in povsod tam, kjer se kujejo načrti o gospodarski politiki. Tega pametnega gospodarski človek ne more in ne sme prezreti, zakaj imeti moramo, kakor drugod tako tudi pri nas, zdrav gospodarski razvoj samo takrat, če se upošteva tudi tretjega glavnega interesenta v gospodarski politiki.

V tem oziru je člankar v omenjenem listu pristranski in neobjektiven, **ker pozablja na delavca,** ki produkte ustvarja in konzumira v največji meri. Potrebi sodelovanja bo ustreženo šele, če se izpolnijo tudi tukaj navedeni pogoji. Tako je naše mnenje.

Velik uspeh socialistov pri volitvah na Poljskem

Socialistična večina v Krakovu in Lodzu

Na Poljskem so se vršile občinske volitve v mestna zastopstva v nedeljo, dne 19. decembra.

V **Varšavi** je od 100 mandatov dobila vladina stranka nacionalne unije 38, **socialisti 27,** židje 19 in opozicijska nacionalistična stranka 15 mandatov.

Socialisti pa imajo večino v mestih **Krakovu in Lodzu.**

Občinske volitve so za vladino večino, ki je pri volitvah v sejm dobila absolutno večino, ker se je opozicija abstinirala, kaj neprijeten omen. Vladino časopisje je v silni zadregi in ne ve, kako bi raztolmačilo domači in tuji javnosti, da režim, ki je takorekoč neomejen gospodar v državi, v sami metropoli, torej na sedežu vse oblasti, nima večine.

Socialistično delavstvo na Poljskem pa je znova dokazalo, da je kljub preganjanju na mestu in da vlada zaman skuša zanikati obstoj socialističnega gibanja. Poljsko socialistično delavstvo zasluži tudi naše priznanje in občudovanje.

Francija bo branila svojo posest z orožjem

Izjava zunanjega ministra Bonneta pred parlamentom

V francoskem parlamentu so dne 9. t. m. razpravljali o zunanji politiki. Zunanji minister Bonnet je izjavil:

»Francosko - angleško zavezništvo ostane temelj francoske politike in je danes krepkejše kot kdaj poprej. Če bi katera izmed obeh držav postala žrtev neizzvanega napada, ji bo druga z vso svojo oboroženo silo prihitela na pomoč.

Francoska vlada ne bo nikdar pristala na kakšna pogajanja glede odstopa le ene same pedi francoskega ozemlja Italiji. Vsak poskus, da bi se taka prizadevanja uresničila, bi utegnil roditi spopad z orožjem. To velja tako za Tunis, kakor za Korziko, Savojo, Somalijo in za vsa ostala francoska ozemlja.«

200.000 beguncev ima zatočišče v Franciji

Bonnet je tudi izjavil, da ima v Franciji zatočišče 200.000 beguncev iz Nemčije in Avstrije. Francija je voljna sprejeti še več židovskih beguncev.

Angleška „mirovna politika" gre svojo pot

Predlog nezaupnice Chamberlainovi vladi odklonjen

V angleški spodnji zbornici so imeli koncem minulega tedna živahno razpravo o zunanji politiki. Angleži namreč ne morejo umeti, da bi bila Chamberlainova zunanja politika prava, ker se z vsakim nje korakom pojavljajo novi zapletljaji, ki kažejo nedvomno pripravljanje na vojno, o kateri sicer ne vemo, kje bo nastala in zakaj. Na dnevnem redu so italijanske zahteve do Francije, nemške zahteve po Klajpedi, Ukrajini in kolonijah. To so same zahteve, ki so se izrazito pojavile šele po monakovskem dogovoru, ki je razkosal Češkoslovaško.

Chamberlain je povedal, da Anglija ne odstopi **niti pedi zemlje, tudi ne Somalije. Anglija bo finančno podprla Kitajsko.** Pri razgovorih, ki jih bo imel Chamberlain v Rimu, utegnejo priti v pretres tudi italijanske zahteve do Francije, glede katerih bo sam morda posredoval. Namen potovanja v Rim je, doseči **znošnejše razmere med sredozemskimi državami.**

Glede Nemčije je izjavil Chamberlain, da Anglija želi politični in gospodarski sporazum z njo. Krivda je na nemški strani, ker nje predlogi niso sprejemljivi.

Po nekaterih vesteh je Nemčija izdelala nov načrt za sporazum z Anglijo, ki se v glavnem tiče gospodarstva in omejitve oboroževanja v zraku.

Chamberlain je opravičeval monakovski dogovor, ki je preprečil vojno. Oborožuje se pa Anglija, ker se oborožujejo druge države. Izjavil je sicer, da bo v Rimu izmenjal samo misli, da pa ne namerava izpremeniti svoje zunanje politike.

Opozicionalni poslanci, med njimi poslanec delavske stranke Cox, so ostro obsojali zunanjo politiko zaradi neumljivega popuščanja. Simon je vzel Italijo v zaščito tudi glede španskega vprašanja. Rekel je, da naj španski narod reši sam svoja notranja vprašanja ter zagotavljal, da Italija zadnje mesece ni poslala v Španijo več kakor 240 prostovoljcev.

Na seji je delavska stranka predlagala vladi **nezaupnico** za nje zunanjo politiko. Predlog delavske stranke je pa zbornica odklonila s 340 glasovi proti 143, ki so glasovali za nezaupnico.

Kakšne so bile slovaške volitve?

Pod nadzorstvom Hlinkovih gard

Kako so nasledniki patra Hlinke izvedli svoje prve volitve v zakonodajni deželni zbor, pove najbolje naslov poročila »Prava Lidu« v poročilu o teh volitvah, čeprav brez vsakega komentarja. Ta naslov se glasi: Slovaške volitve: »Da — ne.« Volilni rezultat ni nikogar presenetil, niti razočaral. — Kako se je volilo. — V Bratislavi samo 82 odst. z »da«. — V 200 občinah so glasovali vsi volilci z »da«. Če še pristavimo, da so vodile volitve Hlinkove garde, je pač vsak nadaljnji komentar odveč.

Ker sta sočustvovala z Judi sta bila izključena iz fašistične stranke dva fašista v Milanu.

Razveljavljenje mandatov komunističnih poslancev in senatorjev v ČSR

Vsled tega zmanjšanje števila poslancev

Češkoslovaška vlada je na podlagi pooblastilnega zakona izdala uredbo o likvidaciji komunistične stranke v ČSR. Istočasno je odvzela mandat 25-tim komunističnim poslancem in 13-tim komunističnim senatorjem. Število poslancev se vsled tega zniža od 231 na 206.

Tiskarno, ki je bila last komunistične stranke je kupil Bat'a in se bo v njej tiskal gospodarski organ »Narodne noviny«.

Kakor je videti, se je češkoslovaška vlada v svoji akciji proti komunistom poslužila pooblastilnega zakona, ker je hotela na ta način izbegniti debati v parlamentu, katera bi ne bila izostala, ako bi vlada hotela izglasovati naredbo rednim potom.

Italija in nemške aspiracije

Grof Ciano v Budimpešti

Italijanski zunanji minister grof Ciano je bil te dni na Madžarskem, kjer so ga lepo sprejeli. Zanimiv je ta obisk. Ob prihodu v Budimpešto ga je pozdravil madžarski zunanji minister grof Czaky, ki je zlasti vnet za os Rim—Berlin. Verjetno je, da bodo v Budimpešti razgovarjali o ukrajinskem vprašanju, o odnošajih s sosedami Madžarske in o eventualnem izstopu Madžarske iz Društva narodov. Dokaz, da hoče Madžarska po poti protikomunističnega bloka, je tudi sprejem protižidovskega zakona in priprava nove politike, ki diši še bolj po diktaturi, kakor doslej. Obisk pa ima obenem namen utrditi politično pozicijo Italije v dunavskem bazenu in na Balkanu z ozirom na agresivnost Nemčije.

Grof Czaky je v svojem govoru pred volilci v svojem okraju rekel, da je v interesu Rima in Berlina, da postane Madžarska močna. To sta mu že rekla osebno Hitler in Mussolini.

— — —

Zakaj bi Franco rad dosegel priznanje pravic bojujoče se stranke?

V poročilih o Španiji se večkrat čita, da bi Franco rad dosegel priznanje pravic vojskujoče se stranke in da se Anglija in Francija tej zahtevi upirata.

Po mednarodnem pravu morejo države priznati pravice vojskujoče se stranke samo pravovelj. vladi vsake države. S priznanjem teh pravic je združena pravica blokade, t. j. zaprtja vsega dovoza, torej ne samo municije in orožja, ampak tudi ostalega blaga in življenjskih potrebščin.

Ako bi torej Franco dosegel priznanje pravic vojskujoče se stranke, bi lahko zaprl ves dovoz po morju v republikansko Španijo. Dobil bi pravico da zadrži vse ladje, ki bi plule v republikanska pristanišča in obratno. Na mah bi prenehala vsaka trgovina, ker bi bil riziko trgovanja, ki je že sedaj velik, potem še večji.

Iz tega pa tudi lahko vidimo, da se Anglija in Francija branita priznati Francu pravice vojskujoče se stranke ne morda iz kakšne sentimentalnosti ali celo ljubezni do republikanske Španije, ampak iz čisto priprostih trgovskih računov. Angleški in francoski kapital je interesiran na tem, da trguje z republikansko Španijo, torej ne more biti govora o priznanju pravic vojskujoče se stranke generalu Francu.

Tak pristanek bi dali obe imenovani državi šele tedaj, ako bi videli, da bo vojna v Španiji v kratkem času odločena v korist generalu Francu. To bi bila potem neke vrste vljudnostna gesta napram nacistom v Španiji, dokaz posebnega prijateljstva, od česar bi si obe državi oz. njun trgovski svet mogel obetati, da bo primerno nagrajen. Ker pa je treba računati s tem, da bi se nacistična Španija tudi v tem primeru ne izkazala hvaležne, ampak da bi raje trgovala z Italijo in Nemčijo, je verjetno, da se Francija in Anglija ne bosta odločili vse dotlej, dokler bo vojna trajala.

V pričakovanju republikanske ofenzive

Italijanski listi poročajo, da je opažati veliko zbiranje čet republikanske armade na andaluzijski in katalonski fronti. Splošno se računa s tem, da bodo republikanci začeli novo ofenzivo, mogoče proti Cordobi.

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov preložene

na februar 1939

Gospod minister socialne politike in narodnega zdravja je pod St. Br. 100.533 z dne 16. decembra 1938 izdal sledeči odlok:

»Na podlagi čl. 2, 3 in 12 Navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev

odločam:

1. Da se volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih namestnikov izjemoma za leto 1939 vrše v mesecu februarju namesto v januarju.

2. Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih namestnikov v sezonskih in novoustanovljenih podjetjih, v kolikor te niso izvršene v mesecu januarju, se bodo tudi v bodoče vršile na podlagi 2. odst., čl. 2 navedenih navodil.

O tem je obvestiti ministrstvo za notranje posle, vse kr. banske uprave, upravnika mesta Beograda, Centralno tajništvo delavskih zbornic in vse Delavske zbornice.«

Delavska zbornica v Ljubljani.

Angleži so pridno posojali denar

Kdo vse jim je dolžan?

Angleži so vedno radi [illegible] ali denar posojali. Stara angleška posojila inozemstvu, ki so že ali izgubljena ali pa le malo vredna izpred vojne dobe znašajo tri milijarde funtov šterlingov ali 675 milijard dinarjev. Na vsakega Angleža pride potemtakem 60 funtov šterlingov ali 13.500 dinarjev posojila, ki so ga Angleži dali raznim inozemskim državam. Med največjimi upniki so: carska Rusija 300 milijonov, Japonska 75, Mehika 60, Turčija 42, Rumunija 32 in Portugalska 30 milijonov funtov šterlingov. Anglija je kot premetena trgovka posojala denar predvsem deželam, v katerih je računala, da se bo lahko usidrala v industriji in kolonijah. Anglija je, ozir. bo večji del teh posojil izgubila in je izgubo pokrila s svojimi dobrimi trgovskimi špekulacija v splošnem.

Aktivizacija angleške zunanje trgovine

Trgovina tudi z rizikom

Anglija je trgovska, ki pa doslej v trgovini ni poznala rizika. Trgovala je samo za dobiček, ne da bi kaj riskirala. Sedaj je vlada zvišala svoj fond za pospeševanje zunanje trgovine od 50 na 75 milijonov funtov šterlingov ter bo prevzemala tudi rizike v trgovini, kar ima namen poživiti zunanjo trgovino. Vlada bo naročila tudi posameznim industrijskim strokam, da ustanove tudi same privatno take fonde. Znani govor podtajnika Hudsona je imel ta namen, da vzpodbudi industrijo za dumping-trgovino proti avtoritativnim državam, o katerih je rekel, da kvarijo trg in trgovino po vsem svetu.

— * —

Doma in po svetu

Ptice, ki se selijo. V naravi imamo ptice, ki že po naravi slutijo, kdaj se bliža zima. Ko zaslutijo bližnji mraz, ki jim odvzame hrano, pa se hitro zberejo in odlete v kraje, kjer ne bo mraza in jim je zagotovljena hrana. Spomladi se te ptice zopet vračajo. Imajo pa to navado, da romajo vsako leto v iste kraje in potem zopet nazaj, kjer so se zlegle. Z ljudmi je nekoliko drugače. Peruti nimajo, aeroplani so predragi in morajo ostati vedno na tistem kraju. Pozimi se bolj oblačijo, poleti manj. Sicer pa imajo izboren instinkt, da se selijo ideološko v katerokoli smer, a se po potrebi tudi vračajo. Zato opravičeno sumimo, da imajo ljudje instinkt selitve še bolj razvit kakor ptice ali druge živali, ki trpe na maniji preseljevanja.

Nameščenci socialnega zavarovanja dobe božičnico. Minister za socialno politiko je odredil, da se iz prispevkov socialnega zavarovanja izplačajo božičnice nameščencem teh zavodov. In sicer dobe: nameščenci z dohodki po din 2000 mesečno eno celo mesečno plačo, oženjeni brez otrok 75 odst., samski pa 50 odst. enomesečne plače. Nameščenci s plačo nad 2000 din mesečno prejmejo 50 odst. enomesečne plače.

Koliko nam dolgujejo? Smo sicer mala država, toda zadnja leta so postale velike države naše dolžnice s tem, da kupujejo naše blago in pridelke, pa nam ostajajo dolžne. Sredi decembra smo imeli terjati od Italije 48,9 milijonov dinarjev, od Nemčije 25,8 milijonov dinarjev, od Bolgarije 1,8 milijonov dinarjev, od Poljske 3,1 milijonov dinarjev, od Turčije 18,5 milijonov dinarjev in od Španije (ali od nacistične ali od republikanske ne vemo, trgujemo z obema), 2,9 milijonov dinarjev.

Avtorske tantijeme. »Službene novine« objavljajo tarifo UJDA (Združenja jugoslovanskih dramskih avtorjev), ki velja do 31. decembra 1939, za plačilo avtorskih nagrad za dramska, dramskomuzikalna kinematografska, pantominska in slična dela. Za gledališča velja tarifa po pogodbah, za diletantska gledališča 50—350 din za prireditev, za zvočne kinematografe do 36.000 din prometa letno 360 din, od 36.000 do 750.000 din 1 odst. prometa, od 750.000 do 1,250.000 1 odst. do 750.000 din in 0.75 odst. od vsote nad 750.000 din, od 1,250.000 do 1,750.000 din 0.9 odst. od vsote 1,250.000 din in 0.55 odst. od vsote nad 1 milijon 250.000 din, od 1,750.000 din do 2,250.000 din 0.8 odst. od vsote 1,750.000 din in 0.35 odst. od vsote nad 1,750.000 din, za nad 2,250.000 din prometa 0.7 odst. doseženega letnega prometa. Ta tarifa velja samo za one, ki pravočasno sklenejo pogodbo.

Kredit za regulacijo Drave in Mure. Ministrstvo javnih del je dovolilo tri milijone dinarjev kredita za regulacijo Drave in Mure.

Madžarska bo izstopila iz Društva narodov in pristopila tudi k protikomunističnemu paktu, t. j. k zvezi Nemčije, Italije in Japonske proti Sovjetski Rusiji.

V Berlinu se boje, da sta Anglija in Amerika sklenili tajno zvezo proti Nemčiji. Dogovor o gospodarskem sodelovanju Anglije in Zedinjenih držav Severne Amerike ter govor tajnika ameriške vlade Hulla na vseameriški konferenci v Limi, v katerem je povdaril potrebo najožjega sodelovanja Amerike z angleškim imperijem, smatrajo v Nemčiji kot zelo značilno. Listi pišejo, da se za vsem tem skriva tajna zveza med Anglijo in Ameriko, ki je naperjena proti Nemčiji. Da gre za velikopotezno akcijo Anglije in Zedinjenih držav proti nemški trgovini, ki uporablja posebne metode za izpodrivanje trgovine drugih narodov, ne skrivajo niti v Londonu, niti v Washingtonu.

»Svoboda Nemca je v poslušnosti.« Na gradu Kroesinssee se je vršil tečaj za izobrazbo funkcijonarjev narodno socialistične stranke. Funkcijonarjem so predavali znanstveniki o temi: »Svetovni katolicizem in svetovni protestantizem.« Namestnik okrajnega vodje F. Schmidt je, kakor piše »Narodno socialistična korespondenca« postavil med drugim tudi to-le trditev: »Svoboda Nemca je v poslušnosti.«

Dunajski dnevnik »Neue Freie Presse« z novim letom preneha izhajati po 73 letih obstoja. List je bil jako razširjen in se mora ustaviti, da se bo lahko razširil nemški »Völkischer Beobachter«, ki doslej v nekaterih krajih še ni mogel prodreti.

V Italiji bodo vzeli vse imetje Židom, ki niso bili zaslužni za državo. Kot nadomestek jim bodo dali — 4 odst. državne vrednostne papirje. Ali bodo te papirje zaračunali po kurzu ali po nominalni vrednosti, poročila, ki prihajajo iz Italije, ne povedo. Je namreč razlika, ako moraš vzeti papir, ki glasi na tisoč lir, pa se na borzi prodaja po 400 lir za polno vsoto ali pa samo za toliko, kolikor se plačuje na borzi.

Preko 8 milijard dinarjev bo izdala Francija v l. 1939. za gradnjo 38 vojnih ladij.

Novi sovjetski poslanik v Sofiji. Ruska sovjetska vlada je imenovala za poslanika v Bolgariji Alekseja Tolstoja, vnuka pisatelja Leva Tolstoja.

Arabci v Palestini se bodo pomirili s sedanjim stanjem. Iz Palestine poročajo, da je med Arabci začelo gibanje, ki je za pomirjenje z Anglijo in ustavitev terorističnih akcij proti židom ter angleškim oblastim.

Boj za Sueški prekop. Egiptska vlada pravi, da po pogodbi pripade Sueški prekop popolnoma Egiptu. Zaradi tega odločno protestira, da bi se družba, ki z njim gospodari izpremenila in sprejela vanjo tudi Italijane, kakor ti zahtevajo. Sueško vprašanje postaja s tem sporno vprašanje — [illegible]

Iznajdljivi Japonci. Kakor poročajo iz Londona, so Japonci prekrstili nek industrijski kraj v USA (tako se v mednarodnem prometu označujejo Zedinjene države Severne Amerike). Zatrjuje se, da so to storili radi tega, da bodo lahko svoje izdelke, ki jih pošiljajo v svet označili z »Made in USA«. Na ta način upajo izbegniti bojkotu, ki ga po nekaterih državah izvajajo nad japonskimi izdelki, ki prihajajo kot dumping-blago (umazana konkurenca) na svetovni trg.

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ«
MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.—. Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

„Ogenj", Maribor, Koroščeva ulica 6

Frank Kroll:

Odlomek iz rudarskega življenja

Med tem časom se je znanec opravil in vstopil v kuhinjo. Tam sta z Lukom zavžila par ocvrtih jajc in popila nekaj skodelic kave. Ko sta se okrepčala, se je zunaj oglasil rog Janezovega avtomobila, ki je bil privozil pred hišo.

»Je že tu, le pojdiva,« je rekel Luka.

Znanec je takoj vstal in odšel ven ter se udobno vsedel v avtomobli. Luka se je pa še nekaj obotavljal in vrtel po kuhinji, ker se je bolj težko ločil od drage ženice.

Janez je ponovno dal znak in ga opozoril, naj pride ven. Luka se je končno prikazal na verandi in za njim je stopila tudi žena Franca. Luka jo je objel in strastno poljubil. Izgledalo je, da je moža težko zapustila in se odtrgala od njega. Še so sledili poljubi, da je znancu kar sapa pojemala, ko je videl kako se zakonca poslavljata. Naposled se je Luka odtrgal iz objema in naglo stopil k avtomobilu in zlezel nanj.

»Sedaj pa le poženi, da ne bomo pozni,« je rekel Janezu.

»Pozni! Seveda, drugikrat pa kar ženo s seboj vzemi v rov, pa ne bomo pozni zaradi tvojega poslavljanja,« je nekoliko robato odgovoril Janez. Nato je avtomobil zdrčal po cesti proti premogovniku.

Po kratki vožnji je Janez privozil do rova in ustavil naglo kot bi odrezal. Od tam so jo mahnili še kakih dvesto metrov peš do ustja rova.

»Tako, tu notri bomo kopali ta črnega,« se je oglasil Luka in potipal kramp in nato še pogladil lopato.

»Tri lopate bom obrabil v enem tednu, tako hitro ga bom nalagal v vozičke,« je rekel potujoči znanec.

Delavci so stopali v vrsti in prejemali električne svetilke in pločevinaste znamke, kakršne obešajo na vozičke, da vedo, kateri voziček je kdo naložil. Zamudili so okrog pol ure predno so bili vsi v redu za vstop v rov. Ko so bili vsi rudarji, okrog sto po številu, z vsem potrebnim opremljeni, so zasedli prazne vozičke. Vsi trije — Janez, Luka in znanec iz Kalifornije — so se povzpeli v en voziček in zbijali šale in govorili, koliko vozičkov bodo naložili. Stiskali so pesti in kazali močne roke ter se hvalili, kako veliko moč ima eden in drugi. Slično prerekanje je bilo tudi med drugimi rudarji, ki so sedeli v vozičkih.

Končno je zatulila sirena in naznanila sedmo uro, čas odhoda v rov. Rovska električna lokomotiva se je premaknila in vozički so drug za drugim zaropotali in vožnja se je začela. Vozički so ropotali, škripali in se gugali, da so rudarji kar odskakovali na trdih sedežih.

Voznik je ustavil lokomotivo na prvem postajališču in nekaj rudarjev je izstopilo in se razgubilo po prostorih v rovu. Lokomotiva se je zopet premaknila in potegnila vozičke do drugega postajališča, kjer je druga skupina izstopila. Končno je lokomotiva dospela do zadnjega postajališča, kjer so ostali rudarji izstopili in urno odšli na svoje prostore; nekaj jih je odšlo na desno, nekaj na levo.

»Hej, novinci, ki ste včeraj dobili delo, le sem,« je zakričal delovodja.

Ko je imel vse novince pred seboj, je odločil po dva v en prostor.

Luka in Janez sta dobila skupen prostor, njun znanec je pa ostal sam. Delovodja ga je po kratkem razmišljanju vtaknil v neko luknjo, kjer je bilo odstreljenih okrog petnajst ton premoga. Znanec se je nekoliko pretegnil, pljunil v roke in se pripravil na delo. Voznik mu je potisnil kar dva vozička naenkrat. Vsak voziček je držal štiri tone, toda v resnici je prinesla samo ena tona čistega zaslužka rudarju, ostale tri tone pa so šle za razne stroške. Znanec je pograbil lopato, jo zasadil v premog in ga začel metati v voziček kot za stavo. Bil je vesel, ko je spet služil denar.

V eni uri je naložil oba vozička. »Kake tri dolarje sem že zaslužil,« je rekel sam pri sebi, in začel ogledovati roke, ki so ga ščemele. Opazil je žulje in glasno zagodrnjal.

Nato se je napil vode in povžil prigrizek, medtem pa je že začul ropotanje motorja. Voznik je potegnil polna vozička ven in potisnil v prostor dva prazna.

Z vso vnemo je zopet začel delati in premog je letel v voziček. Delo ga je razgrelo, da se je potil. Kar naenkrat se mu zazdi, da se nekaj kadi od lopate; brž jo je potipal in že v istem trenutku je odmaknil roko, ker se je skoro opekel ob lopati, katero je pri delu razgrel. Stekel je nemudoma k vodni napeljavi, odprl cev in hladil lopato. Baš tedaj pa je prišel k njemu delovodja in ga začudeno vprašal, kaj dela.

»Lopato hladim,« se odreže novinec.

Delovodja se je začel smejati, da bi mu bilo kmalu trebuh razneslo. Svetoval mu je, naj bolj počasi dela in odšel. Novinec je zopet ostal sam ter začel preklinjati tak sistem dela, ko mora človek sam sebe priganjati, da nekaj zasluži.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

CELJE

Mestna občina deli brezposelnim in manj premožnim občanom premog. Strinjamo se s tem ali nerazumljivo nam je to, da se to razdeljevanje ne uredi, da bi šlo hitro od rok. Prosilci stoje in se drenjajo pred vrati ure in ure, [illegible] Gospod župan, napravite red!

Božičnica nameščencem. Veletrgovina D. Rakusch je izplačala svojim uslužbencem 13. mesečno plačo kot božično darilo. Priznamo, prav lepa gesta. Pričakujemo, da se bodo izkazali tudi slovenski podjetniki in trgovci ter razveselili slovenske nameščence z božičnim darilom v obliki 13. plače in sicer v gotovini. Upamo, da bo ta vzgled dobil mnogo posnemalcev. Sigurno bodo želi za ta lep čin nedeljeno in splošno priznanje. — Privatni nameščenec.

KRANJ

Novi most čez Kokro, ki je zgrajen v obliki lesenega loka ter veže vasi Huje in Klanec z mestom, je bil pretekli teden izročen tudi voznemu prometu. Za preizkušnjo so ga obtežili s 100 tonami peska. Komisija je pri tem ugotovila, da je most uporaben za vozni promet z vozili do maksimalne težine 3 ton. Z mostu je romantičen pogled na reko Kokro, ki teče v 30 m globoki strugi. Pogled na mesto pa pove, da bi v Kranju poleg številnih društev potrebovali še »olepševalno društvo«, ki bi skrbelo za lepoto in čistost mesta, predvsem s kokrške strani bi bilo to skrajno potrebno.

Nova šola izročena svojemu namenu. V novi osnovni šoli, ki daje streho tudi meščanski, se bo po božičnih počitnicah pričel šolski pouk. To bo za šolsko mladino vsekakor razveseljivo, kajti, v novi šoli je vse najmoderneje urejeno in je dana možnost, da se ta mladina res lahko duševno in telesno vežba in vadi v praktičnem delu. V novi šoli je skupaj 18 razredov in sicer za fante na eni in za deklice na drugi strani. Poleg tega je na vsaki strani risalnica in pevska soba, razni kabineti in shrambe za arhiv, delavnice ter moderno opremljena telovadnica z dvema kopalnicama, centralna kurjava itd. Staro šolsko poslopje je bilo že res pravi unikum za naše mesto in je Kranj menda zadnji izmed mest, ki so imele tako stara šolska poslopja [illegible] Želimo, da bi se v novi šoli vzgajala poštena in značajna mladina!

VOJNIK

Nekoliko pomenka z gospodi presedlavčki.

V štev. 284. »Slov. doma« od 16. decembra, me napada meni dobro znani dopisnik, ki je l. 1935. volil g. Prekorška za poslanca, kakor večina sedanjih njegovih pristašev v Vojniku. Ti ljudje, ki svoj plašč vedno po vetru obračajo, nimajo meni kaj očitati, a stranka, v kateri so, se jih ne more veseliti. Kdo se je poleg sedanjega g. župana S. v Škofji vasi najbolj zoperstavljal Jevtičevemu nasilju, ako ne jaz, ki so me orožniki odgnali z volišča, dočim se vi ne v Vojniku in ne v Škofji vasi niste upali voliti drugače, [illegible] Fej, strahopetneži! Sedanji levi v Škofji vasi in v Vojniku so z malenkostno izjemo, ponižno zlezli pri obojih parl. volitvah 1931 in 1935 ter občinskih volitvah pod peroti režima. Gg. meni ne morete očitati neznačajnosti, jaz pa vam lahko! Blato, ki ga na mene mečete, pada na vas nazaj. Oglejte se v svojem duševnem ogledalu. Kar se pa tiče mojega sedanjega ravnanja, vam pa neustrašeno povem, da sem to, kar sem. Če sem socialist, to še ni nič hudega. Vedno sem se potegoval za revno ljudstvo in se še tudi bom, ker bolj razumem krščanstvo, kakor vi, po imenu kristjani. Vedno sem bil dostojen, kar pa vi niste, ker me zahrbtno napadate in denuncirate! Kar se pa tiče gospodarstva v Vojniku, se pa naravnost sramujte. Ali se še spominjate, ko ste napeljali elektriko na občinski račun s tem, da ste prodali krasna posestva, njive, travnike in gozdove prej tako premožne občine Vojnik trg, da smo sedaj z našo pomočjo komaj potegnili voz iz blata. Povrh tega, da ste prodali krasna posestva, ste naredili še čez din 300.000 dolga in s tem povzročili, da so se dvignile občinske doklade na 104 odst., ki so jih revni hribovci morali plačevati, ki od električne napeljave niso ničesar imeli, ker se pri njih niti napeljala ni, dočim ste vi z njo svetili in opravljali razna gospodarska dela. Kakšna krivica je bila to za revne hribovce! Ali pozabljate, da smo mi tistih din 25.000 poleg din 300.000 dolga od vas prevzeli. Pri vas so bile največje občinske doklade v celjskem srezu, čeravno se hvalite z dobrim gospodarstvom. Zakaj ste pa tako slabo gospodarili, da ste vsa posestva razen par posekanih gozdov in občinske hiše prodali, a poleg tega pa še vseeno naredili čez din 300.000 dolga. Pri vas so bile 104 odst. občinske doklade, a pri nas pa samo 10 odst. občinske doklade, ki so najnižje v celjskem srezu. Kdo je takrat obupal nad tako strašno zavoženim občinskim gospodarstvom in odstopil ali ne g. J.? Gospodje, ki ste se do propada JNS greli pod njenimi perutmi in jo z malo izjemo tudi volili ter se smukali okoli g. Prekorška, katerega sedaj obrekujete kakor tudi mene, ali morete to tajiti. Ali bi radi še kaj več slišali o sebi? Dopis v »Slov. domu« obsojajo vsi, ki me poznajo!

Lešnik.

Eksplozija uničila tovarno smodnika v Tokiju. Vojna zahteva žrtve tudi v zaledju. V Tokiju se je v tovarni smodnika dogodila eksplozija, ki je zahtevala življenje 30tih delavcev, 100 delavcev pa je bilo ranjenih.

MARIBOR

Kdaj bodo na ta način prišli obmejni kraji v domače roke?

Maribor, decembra 1938.

Objavljamo sledeči dogodek iz borbe za nacijonaliziranje zemljiške posesti v obmejnih krajih v premislek in diskusijo, če je ta pot pravilna in v korist interesov naroda in države:

Skromen zasebni uradnik, čistokrven Slovenec v beli Ljubljani, je imel nenavadno srečo, da je zadel večji dobitek v državni razredni loteriji. Ko je premišljeval o tej svoji sreči, kako bi najpametneje naložil dobljeni denar, so mu pametni prijatelji svetovali, naj bi kupil pri nas ob meji kako vinogradno posestvo, ker je ta meja še prepredena z nemškimi posestniki. Res se je uradnik podal na mejo in tam našel priseljenega Nemca, ki mu je prodal svoje vinogradno posestvo v bližini meje. Na ta način je prišel zopet lep kos slovenske zemlje v domače roke.

Toda Ljubljančan se je hudo zmotil, ko je mislil, da je rešil domačo grudo ob meji iz tuje posesti. Delal je račun brez krčmarja. Ko je že poravnal znatne stroške, ki so v zvezi s kupno pogodbo in je tudi državi odrajtal za prenosne pristojbine okrog din 10.000, je moral prositi zemljiškoprometno komisijo za odobritev pogodbe. Ta komisija pa [illegible] kupčije ni odobrila. Komisija je namreč določila, da je to nedopustna špekulacija z zemljišči. Vsi ugovori uradnika, da ob danem gornjem položaju ni govora o kaki špekulaciji, niso nič zalegli in tudi ne pritožba na Ljubljano. Ker komisija kupčije ni odobrila, je bila pogodba neveljavna in naš uradnik se je moral potem skozi mesece pošteno truditi, da je dobil vrnjene vsaj pristojbine, ki jih je plačal pri davčni upravi v Mariboru. Posestvo je ostalo še naprej v nemških rokah.

Ker kmetje vsled prezadolženosti nimajo denarja, da bi mogli kupovati nemško posest, sploh ni nobenega izgleda, da bi prišli domačini kdaj do teh tujih posestev, s katerimi je meja naravnost posejana. Saj ima na primer samo »Stift Admont« ob meji nič manje kot 34 vinogradov.

Seja mestnega občinskega sveta se je vršila v torek, dne 20. t. m. Župan je poročal, da je banska uprava razrešila občinskega svetnika Koresa (krščc. soc.). — Del prebivalcev Krčevine je zaprosil za priključitev k mestni občini mariborski in sicer gre za naselje pod Piramido in pri Treh ribnikih. S. Grčar je bil mnenja, da nikakor ne gre priključevati mestu samo posameznih delov obmejnih občin. Treba bi se bilo sporazumeti glede priključitve občin v celoti. V Ljubljani. Ptuju in Celju se je to zgodilo v zadnjih letih brez vprašanja okoličanov. Obč. sv. Hrastelj in Žebot sta zagovarjala delno priključitev Krčevine, češ, da za priključitev vseh okoliških občin vlada nima več zakonskega pooblastila. — Sprejet je bil načrt o tlakovanju cest v prihodnjih šestih letih. Za tlakovanje pride v poštev 6 km cest za težki promet in preko 10 km cest za lažji promet. Stroški tlakovanja bodo znašali okroglo 11 milijonov dinarjev, v kolikor se to lahko preračuna v naprej. Največ cest se bo tlakovalo v mestnem pomerju. V smeri proti periferiji se bo tlakovalo samo Frankopanovo cesto do odcepa Radvanjske ceste in Smetanovo ulico. — Za policijo bo prispevala mestna občina v l. 6939-40 din 565.000. — Frančiškanom je odobrila seja uvoznine prost uvoz bronastega zvona.

Posnemanja vredno. Splošna stavbena družba na Teznu je tudi letos naklonila svojemu delavstvu nagrade za božič in sicer po din 100 ter din 20 za vsakega otroka. Delavstvo je veselo božičnice, ki pomenja majhen priboljšek za praznike. Tudi po drugod si delavstvo želi sličnih božičnic. K. M.

KMO v Mariboru poziva vse organizacije in društva kakor tudi sodružice in sodruge v Mariboru in ostalih krajih Slovenije, ki so svoječasno sprejeli znake so »Tabor v Mariboru«, da pošljejo obračun oz., da vrnejo neprodane znake.

Riziko železniške službe. V Prevaljah na kolodvoru je napajalna cev vodovodne naprave udarila po glavi 50-letnega kurjača Merkuša iz Maribora. Udarec je bil tako silen, da je Merkuš dobil pretres možganov.

Božičnica »Detoljuba«. V ponedeljek, dne 26. t. m. s pričetkom ob pol 3. uri popoldne se bo vršila v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II božičnica delavskega društva »Detoljub«. Poleg društvene godbe bodo nastopili tudi otroci. Vabljeni vsi delavski roditelji, da se prireditve udeležijo z otroci. Vstopnine ni.

Narodno gledališče v Mariboru

Ivan Cankar: Kralj na Betajnovi

Za spomin dvajsetletnice Cankarjeve smrti je vprizorilo mariborsko gledališče njegovega »Kralja na Betajnovi«, v katerem je pisatelj upodobil tip, ki hoče biti nadčlovek, ker mu to omogoča skrivičnost in lažnivost starega družabnega reda. Kljub temu, da očrtava drama nemogoče razmere in neresnične, neživljenjske ljudi, je vendar eno najučinkovitejših Cankarjevih dramatskih del, močna kritika našega časa in naših ljudi. Mariborsko vprizoritev je vodil režiser g. J. Kovič, ki je s preizkušenim čutom postavil na oder krepko zgrajeno in polno igro, dosedaj eno naših najlepših in najboljših. Kantorja je podal g. P. Kovič s tako krepko izrazitostjo, da se na liku ne da nič spreminjati in premikati. Njegovega nasprotnika Maksa, etičnega junaka in zmagovalca v drami, je upodobil g. Vl. Skrbinšek, ki je z njim ponovno dokazal svojo bogato oblikovalno silo. Polnovredno izoblikovane so bile tudi druge oderske osebe, tako Bernot, ki ga je g. Nakrst obdal z nevsiljivo filistrsko noto in tvoril tako posrečeno sredo med Kantorjem in Maksom. Značilen v igri in v groteskni tipiki maske je bil župnik g. J. Kovača. Sveža in življenjska je bila Francka g. Rasbergerjeve, sanjavega otroka Nino je verno tolmačila g. Simčičeva. Posebnega spomina sta vredni tudi Hana g. Zakrajškove in Lužarica g. Savinove, prav tako pa tudi Krnec g. Rasbergerja in sodnik g. Gorinška. S.

STUDENCI PRI MARIBORU

V Ljudski univerzi bo predaval v četrtek, dne 22. t. m. primarij g. dr. Brezovnik o samarijanski pomoči ob nezgodah.

LJUBLJANA

Osebni vlak razbil poštni nabiralni avto. — Na železniškem prelazu v Glinški ulici je dne 20. t. m. ob ¾8. uro zvečer zavozil osebni vlak v poštni nabiralni avto, ki je ravno tedaj pasiral progo. Očividci pripovedujejo, da je avto obtičal med zaprtimi zapornicami. Vlak je udaril v avtobus in ga vrgel več metrov visoko v zrak. Ko je avto treščil na tla, sta padla iz voza šofer Anton Majer in poduradnik Rudolf Batis. Batis si je razbil lobanjo in je umrl, Majer pa je odnesel težje poškodbe.

Zadnje vesti

Mraz, ki vlada po Evropi je povzročil v mednarodnem železniškem prometu, zlasti v Švici, v Franciji in v Angliji, velike zamude vlakov. Vlaki so zamujeni kar po več ur. — Tudi pri nas so bili zadnje dni vlaki zamujeni po dve do tri ure, zlasti oni iz južnih krajev. Na progi proti Madžarski je celo iztirila lokomotiva nekega brzovlaka, ki je vozil iz Zagreba, radi poledice. V Londonu so radi mraza obstale celo ure po stolpih. Pravijo, da bo mraz še trajal, med tem, ko je pri nas vreme postalo južno in dežuje. Dež je zajel že tudi Švico. V Rusiji, na Uralu so merili te dni 51 stopinj mraza. V Angliji ga je bilo največ 30 stopinj.

Veliko število vojakov bo potrebovala Anglija prihodnje leto. O tem so govorili v angleškem parlamentu. Vojni minister je izjavil, da bo treba razviti večjo propagando in tudi sicer nuditi kolikor moč velike udobnosti, ako se hoče, da bodo Angleži stopali v vojaško službo, ki je v Angliji še vedno prostovoljna.

Romunski zunanji minister Comnen odstopil. Romunski zunanji minister Comnen je sporočil kralju svojo demisijo.

Iz Češkoslovaške

Naslednik »Prava Lidu«. V smislu sklepa ustanovnega zbora češke »Narodne stranke dela« bo s koncem leta prenehal izhajati organ bivše češkoslovaške socialno-demokr. stranke, dnevnik »Pravo Lidu«. — Zato pa bo s 1. januarjem 1939 pričel izhajati nov dnevnik »Narodni Prace«, ki bo tudi izhajal 2-krat dnevno, zjutraj in zvečer. »Pravo Lidu« je izhajalo že 40 let. Ko se je spremenilo »Pravo Lidu« v dnevnik, je tudi prof. T. G. Masaryk prispeval zanj 1000 zlatih kron.

»Delavske telovadne organizacije« in »Sokol« ne, pač pa nemške telovadne organizacije. Slovaška vlada se je oprostila pri vodji Nemcev na Slovaškem, ker so slovaške oblasti povodom razpusta »Delavskih telovadnih enot« in »Sokola« razpustile tudi nemške telovadne organizacije. Nemške telovadne organizacije so zopet dovoljene in tudi vsa nemška društva, ki so bila morebiti razpuščena. Tako daleč je prišlo na Slovaškem.

Umiranje časopisov tudi v ČSR. V Pragi bosta prenehala izhajati bivši vladin organ »Prager Presse« in »Prager Tagblatt«.

Iz življenja pekovskega vajenca

En primer in koliko je sličnih.

Prijatelj našega lista nam je poslal naslednji sestavek, ki nam kaže izrabljanje in trpljenje pekovskega vajenca, kljub zaščitni socialni zakonodaji in obstoječemu nadzorstvu:

Š. M. je bil pekovski vajenec pri pekovskemu mojstru K. v L. Moral pa je to učno mesto zapustiti, ker je bilo delo prenaporno in ker so ga zadnje dni, predno je odšel celo pretepali. Tako-le pravi vajenec: Pretepal me je mojstrov sin, kateri me je suval, boksal in dajal razne priimke kakor: Adam, žirafa itd. Zadnje dni mi je še grozil, da mi bo, predno bom odšel, noge polomil, nakar me je prijel za roke in mi jih začel zavijati. Jaz sem se branil in tekal po delavnici, on me je lovil, vendar me ni ujel, ker se je med tem pojavil njegov oče. Z delom sem moral pričeti že ob 24. uri, dočim je pričel pomočnik z delom že ob 22. uri najpozneje pa ob 22.30 uri. Od 24. ure pa do 5.45 ure sem delal v pekarni, tehtal sem testo in čistil pločevino, na kateri se peče pecivo. Ob 5.45 uri sem se vsedel na kolo z oprtanim košem kruha (okoli 40 kg) in se odpeljal k strankam, katerim sem do 6.30 ure dostavil pecivo. Potem sem pripravil za okoli 50 do 60 din raznega kruha, s katerim sem se zopet odpeljal na nove stavbe, kjer sem ponujal kruh tamkaj zaposlenim stavbinskim delavcem. Včasih sem prodal ves kruh, včasih tudi ne in sem ga prinesel nazaj v pekarno, moral pa sem ga opoldan ponovno vzeti in ga prodajati na stavbah. Zjutraj, istočasno, ko sem šel »hausirati« na stavbe, pa sem moral iti s kruhom tudi na trg in ga ponujati branjevkam in drugim kmetskim ženskam, ki so tam prodajale zelenjavo. Včasih, ko nisem mogel vsega kruha prodati, me je mojster ozmerjal, češ, da je bil vajenec, ki je pred menoj prodajal, boljši, ker je več prodal, dočim jaz manj prodam in zgubivam odjemalce.

Med 8.30 do 9. ure sem se običajno vrnil od »hausiranja« domov v pekarno. Za »hausiranje« mi je mojster dajal po 15 odst. Po povratku od 9. ure dalje pa sem moral hoditi po mleko na tri popolnoma nasprotne strani mesta. Ob 10. uri sem prejel zajtrk. Zatem sem moral pomiti vso posodo od prejšnjega večera, katera se je rabila pri kuhanju večerje, kakor tudi ves ostali kuhinjski in obedniški pribor, potem sem pometel kuhinjo, iz kleti nametal drv za pekarno, katere sem na to zložil v peč, da so se sušila. Potem sem otrebil in očistil salato za kosilo. Ko sem vse to opravil je bila ura že 11.30, pa sem zopet oprtal koš s kruhom in se odpeljal na stavbe, od koder sem se vrnil ob 12.15 uri na kosilo, katero je trajalo okoli pol ure z odmorom vred. Po molitvi [illegible] sem moral zopet vse pomiti in obrisati pod. Nato sem odšel v pekarno pomagat in čistit, kakor tudi pospravit podstrešno sobico, v kateri smo spali uslužbenci. V popoldanskih urah sem šel tudi večkrat v mesto po mleko, če ga nisem dopoldan vsega prinesel, sicer pa sem imel opravilo v pekarni, čistil kolesa ostalih, itd. To vse je trajalo do 5. ali 6. ure, ko sem prejel kos kruha ali en štrukelj, parkrat sem dobil tudi kavo, običajno sem se napil le vode, nakar sem odšel spat do 24. ure.

Ko sem vstal sem prejel večerjo (torej ob polnoči ali ob 2. uri). Večerja, ali bolje rečeno ostanki večerje (kajti ostali uslužbenci so večerjali že ob 10. uri zvečer ali še preje), je obstojala iz pregretega golaža ali pljučk ali mlečnega riža ali podobno, mnogokrat tudi samo iz kave in kruha.

Pozneje mi je prišlo v roko neko pismo, iz katerega sem posnel, da je nek oče iskal mesto za svojega sina in ga hvalil, da je sposobnejši od mene. Priporočal je mojstru, naj me kujonira, da bom odšel.

Dva vlaka sta trčila pri Buenos Airesu v Argentiniji. Trčenje je zahtevalo 36 smrtnih žrtev in nad 100 ranjenih.

Razno

Velik napol dograjeni parnik je zgorel v tržaških ladjedelnicah v Italiji. Parnik so gradili po naročilu švedsko-ameriške paroplovne družbe. Imel je 27.000 ton nosilnosti in je bil 203 m dolg ter 25.30 m širok. — Požara ni bilo mogoče omejiti. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

17.083 m visoko z letalom. Italijanski letalec Pezzi je z letalom dosegel višino 17.083 m. in postavil nov višinski rekord, ki ga je priznalo sedaj tudi mednarodno letalsko združenje.

Ponesrečen italijanski aeroplan. Pri Sežani pri Trstu se je zrušilo vojaško italijansko letalo, pri čemur se je smrtno ponesrečilo vseh 7 mož posadke.

Zakon za pobijanje raka je sprejel angleški parlament. Rak je v Angliji zelo razširjen in med boleznimi, ki zahtevajo največ smrtnih žrtev, na drugem mestu. Leta 1937. je umrlo v Angliji na raku 74.000 oseb.

Kako branijo Švicarji svoje svoboščine

V kantonu Basel v Švici so se sporekli radi priključenja okolice k mestu. List »National-Zeitung« je s svojim pisanjem vzbudil nejevoljo deželnega sveta, ker je branil protivno naziranje, kot pa so ga imeli deželni svetniki.

Izpadi proti imenovanemu listu v deželnem svetu so bili precej žolčni, tako, da se je list čutil primoranega javno vprašati svoje čitatelje, ali morda ne mislijo, da so bila izvajanja večine v deželnem svetu prikrit napad na tiskovno svobodo švicarskega tiska. [illegible]

Z železno roko po „Železni gardi“

Rumunski kralj proti fašizmu.

Češki politični tednik »Přitomnost« poroča: »Zadnji dogodki v zvezi s koncem »Železne garde« v Rumuniji dokazujejo, da je kralj Karol energičen mož in da si je prinesel iz svojega evropskega potovanja tudi nova izkustva. — Komaj se je vrnil iz Londona in Pariza, pri čemur se je razgovarjal tudi z Nemci, je takoj obračunal s Codreanovimi udarnimi tolpami in njihovim kapetanom. Odpustil je nekoliko višjih uradnikov in okrog 30 višjih oficirjev, ki so bili sumjivi, da simpatizirajo z »Železno gardo«. Orožništvo je moralo takoj zasesti vse ceste v državi in je popolnoma jasno, da se je kralj odločil, končnoveljavno zaključiti banditsko zgodovino »Železne garde«, ki ima na vesti toliko umorov rumunskih politikov. Ko se je v Rumuniji pojavljal fašizem, kralj najprej ni oviral razvoja, nasprotno, taktično ga je še pospešil, toda premišljeno si je pridržal v rokah vso moč. Kakor hitro pa je videl, da se je dežela že praktično poučila, kaj bi pomenil fašistični režim, je odstavil Gogo, takratnega predsednika fašizma.

Rumunija je očitno na potu h konsolidaciji pod vodstvom vladarja, ki se je tudi v češkem slučaju izkazal možatega in odločnega. Odločnost, s katero kralj Karol likvidira »balkanske razmere«, mu bo gotovo pripomogla k utrditvi njegovega položaja.«

Seveda je pa Rumunija še daleč od demokracije. Zaenkrat je še celo brez parlamenta. Pri novih volitvah v parlament pa bo nastopila samo ena koncesionirana stranka. Politična svoboda, ako smemo rabiti ta izraz, se bo gibala v Rumuniji najbrž še dolgo časa v zelo ozkih mejah.

Prvotna poročila o uvedbi fašističnega režima v Rumuniji so bila zmotna

Nekateri listi so tolmačili vest o ustanovitvi stranke »Fronte narodne obnove« v Rumuniji kot početek uvajanja čisto fašističnega režima. Mi smo že v prejšnji številki »Delavske Politike« zanikali, da bo Rumunija dobila fašistični režim, ker bi potem pač ne imelo zmisla, da je kralj razgnal »Železno gardo«, pri čemur so poginili tudi vsi najvidnejši predstavniki tega čisto fašističnega gibanja. Sedaj se kaže, da je ustanovitev nove stranke v resnici le protiutež politični razkrojenosti, ki jo je v rumunskem javnem življenju povzročil fašizem. V tem nas potrjujejo tudi izpadi berlinskega časopisja proti novemu režimu. Iz pisave »Angriffa« posnemamo, da so v Berlinu globoko razočarani nad koncem »Železne garde« in njenih voditeljev, ki so vsi stali v najožjih zvezah z Berlinom.

* * *

Rimske elegije

V švicarski »National-Zeitung« od 15. decembra t. l. čitamo pod gornjim naslovom to-le zanimivost.

Mikrofon.

Tuji časnikarji žive v Italiji kot v raju. Državni poglavar je bil sam nekoč novinar in se trudi, da napravi novinarjem življenje kolikor mogoče udobno. Prosta vožnja po železnici, oprostitev plačevanja vseh davkov, povabila na potovanja po Sredozemskem morju — to so posameznosti iz velikopoteznega sporeda, s katerim se skuša zadovoljiti poročevalce zunanjih listov. Stvar gre celo tako daleč, da dobijo dopisniki članke dostavljene na dom, da jim ni treba samim pisariti. Žal pa plačuje večina izmed njih to naklonjenost z nehvaležnostjo; zlasti odlikuje nekatere izmed poročevalcev nezaželjena radovednost, da se brigajo za stvari, o katerih smatra vlada, da so za inozemstvo popolnoma brez pomena. Tako n. pr. za vprašanja notranje in zunanje politike, trgovinske in vojaške zadeve in druge take banalnosti, ki pač ne zanimajo nobenega čitatelja. Nikakor ne more začuditi, ako se vlada zanima za duševno življenje v Italiji bivajočih časnikarjev. Ker pa se drže ti v javnosti neverjetno rezervirano, je bilo treba poiskati druga pota, da se izve za mišljenje nepoboljšljivcev, ki jih ne poduči nobena stvar.

Nekega dne pride v stanovanje delavec mestne plinarne, mož kakor je treba, ki se ne zadovolji samo s tem, da pregleda plinsko napeljavo v kuhinji, ampak opravi svojo dolžnost zelo skrbno in natančno. Prehodi vse sobe, pogleda tudi delovno sobo, kjer opazi pokvarjeno cev, razbija s kladivom, trka, popravi in gre z zagotovilom, da je sedaj vse v redu. To tudi v resnici je, posebno za tiste, ki so ga poslali. Kajti od tega trenutka dalje se časnikar ne more dovolj načuditi, kaj vse je na tem svetu mogoče. Med obedom govori s svojo ženo in napravi pri tem opazko, ki bi jo pri kakšnem sprejemu časnikarjev ne napravil. Naslednji dan je klican v ministrstvo, kjer mu povedo vsi zaskrbljeni, da bi samo še ena taka opazka, kot jo je rabil včeraj, zadostovala, da bi mu morali svetovati, da v interesu svojega zdravja spremeni zanj nepodnosljivo italijansko klimo. Nekega dne telefonira svojemu prijatelju nekje v mestu. Naslednji dan čuje gramofonsko ploščo, ki reproducira njegov glas. Ta se kaj lepo sliši, toda vsebina pogovora, ki ga je imel s svojim prijateljem zelo žalosti pristojno ministrstvo.

Tako gre to naprej, dokler nekega dne nerodni in zavaljeni kuža »cufi« ne prevrže težkega pepelnika iz marmorja, iz katerega se v istem trenutku izkotali majhen, elegantni predmet iz trdega gumija, ki je zvezan z žico, kakor las tenko, s telefonom.

Od tega trenutka dalje izbegava časnikar vsakršna popravila v svojem stanovanju. Na telefonu se pogovarja samo še o vremenu, mogoče tudi o žetvi, pri čemer pripomni, da po njegovih informacijah leži v Španiji še 90.000 neprodanih italijanskih oranž. Seveda se sedaj človek vpraša ali naj časnik plačuje posebnega poročevalca za to, da mu poroča o tako smešnih stvareh, kot so neprodane oranže.«

Pust v tretjem rajhu. »Frankfurter Zeitung« piše: »Slavnostni odbor za prireditev pustnega rajanja je dovršil predpriprave za veliko slavnost, ki bo v Kölnu pod geslom: Pojoči in smejoči se Köln... [illegible]

Kaj pišejo poljski listi

Poljski oficiozni list »Gazeta Polska« objavlja za Poljsko senzacionalen dopis iz Berlina, ki pravi, da hoče Nemčija z avtonomno Podkarpatsko Rusijo ustanoviti veliko samostojno Ukrajino kot novo velesilo na račun Poljske in Rusije. Nova država bi merila okoli milijon štirijaških kilometrov in štela okoli 50 milijonov prebivalcev.

Za kratek čas

Moissi v Parizu

Ko se je znameniti nemški igralec Moissi mudil v Parizu, je neko noč pozabil ime hotela, kjer stanuje. V okolici pariške severne postaje je skoraj vsaka hiša hotel in vsi so podobni drug drugemu. Moissi je tedaj kratkomalo potrkal kar pri najbližnjem:

»Oprostite, ali jaz tu stanujem?«

»Zdaj ni čas za zbijanje neslanih šal,« ga je nadrl vratar.

Moissi je videl da tako ne bo nič opravil. Ubral je tedaj drugo struno.

»Ali ne stanuje tu gospod Moissi?« je vprašal.

»Da, gospod.«

»Prosim, odvedite me k njemu.«

Delavski pravni svetovalec

Kolo (Sv. Pavel)

Vprašanje: Pred enim letom sem kupil pri trgovcu kolo in mi je trgovec dal garancijo za tovarniške napake za eno leto. Kolo sem trgovcu odplačal v obrokih in sem mu končno ostal dolžan le še malenkosten znesek, ki sem ga na opomin tudi plačal. Kljub temu je trgovec sedaj vložil proti meni tožbo še na plačilo nekega ostanka. Že po polletni uporabi kolesa, sem tudi moral zamenjati obe pnevmatiki, ki sta se pokvarili radi tovarniške napake. Kaj naj sedaj ukrenem?

Odgovor: Pojdite k razpravi in tam ugovarjajte predvsem, da ste celo kupnino že plačali, v pobot pa Vašo škodo, ki jo imate, zato, ker ste morali prehitro nabaviti nove pnevmatike. Za vse Vaše trditve morate ponuditi priče.

Hranarina (Celje)

Vprašanje: Bil sem bolan in me je zdravnik OUZD poslal v bolnico v Ljubljano. V Ljubljani so me po par dneh poslali domov, češ, da se lahko zdravim doma. Zdravnik OUZD, pri katerem sem se ponovno zglasil, pa je odredil, da ne dobim za čas domačega zdravljenja nikakršne hranarine, ker sem bil poslan v bolnico. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Zahtevajte, da Vam OUZD izstavi pismeno odločbo glede ustavitve hranarine. Zoper to odločbo imate pravico pritožiti se v 15 dneh na OUZD v Ljubljani, če Vam tudi tam ne ugodijo, pa v nadaljnjih 30. dneh na sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani.

Zastopstvo v pravdi (Kočevje)

Vprašanje: Več delavskih zaupnikov nas je tožilo podjetje, kjer smo bili zaposleni, zaradi nezakonitega odpusta. Odvetnik, ki nas je zastopal, nam je obljubil, da ne bo od nas zahteval nikakršnega plačila. Pravdo smo dobili le delno. Odvetnik je zadržal od prejetega denarja vsakemu od nas večji znesek. Ali je to upravičeno?

Odgovor: Dogovor o brezplačnem zastopanju je za odvetnika prepovedan, ker se mora držati zakonite tarife. V morebitni pravdi zoper odvetnika pa tudi ne boste mogli uspeti, ker bo sodišče gotovo bolj verjelo odvetniku, kakor pa Vam. Imate pa pravico zahtevati od odvetnika vse listine, ki se tičejo Vaše zadeve in odmero stroškov pri pravdnem sodišču.

Neizplačan zaslužek (Mežica)

Vprašanje: Pri nekem kamnoseku sem delal v glavnem cementne cevi. Delo mi je obljubil plačati, ko bo izvršeno, enako tudi ostala dela in sicer ostala dela po din 3 na uro. Sedaj mi pa za nekaj cevi noče plačati, češ, da so se razsule, za ostala dela pa mi je plačal le po din 2.50 na uro. Ali lahko zahtevam plačilo še tudi za neplačane cevi, ker so se razsule le radi mraza in sem jaz mojstra na to že prej opozoril, pa mi je kljub temu naročil delati? Ali je bil mojster upravičen odtegniti mi za delo plačano na uro, za vsako uro po 50 par?

Odgovor: Ako ste se tako dogovorili kot pravite in če ste res mojstra naprej opozorili, da bodo cevi slabe, ker je zmrzovalo, na Vam je kljub temu naročil delo. Vam mora vse delo tudi plačati, enako tudi razliko na urni mezdi. Če noče plačati mirnim potom, vložite proti njemu tožbo.

Izstavitev (Celje)

Vprašanje: Bila sem dolj časa zaposlena v neki tovarni, ki pa je pozneje nekatere delavce, med njimi tudi mene poslala na brezplačni dopust, ne da bi nam službo odpovedala. Drugi delavci so bili sedaj zopet sprejeti v delo, jaz pa ne. Ali lahko zahtevam od podjetja kako odškodnino za brezplačni dopust?

Odgovor: Podjetje, ki Vas je poslalo na brezplačni dopust, Vas je od dela izstavilo in Vam mora zato plačati mezdo za izstavitev po §-u 220 obrtnega zakona, za vse dni, ko niste delali.

Zahvala

Ob nenadni izgubi naše ljubljene hčerke in sestre

Angele Vovkove

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so pokojnici lajšali težko gorje in ki so nam ostali ob tej težki uri ob strani.

Posebej se zahvaljujemo zdravniku gosp. dr. Milanu Čehu za njegovo veliko skrb in trud za ohranitev življenja pokojnici, dalje članstvu bivšega KID Enakosti in SK Kovinarja za spremstvo in nošenje pokojnice, vsem darovalcem lepih vencev in končno vsem, ki so nam kakorkoli pomagali lajšati naše veliko gorje.

Vsem tisočera zahvala.

Jesenice, dne 16. decembra 1938.

Družina J. Vovkova

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z o. z. v Prevaljah.

Poštni predal štev. 3. Poštni čekovni račun 12.048.
Telefon interurban štev. 5. Brzojav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadružnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. **Prodaja se le članom.** Član društva lahko postane vsak. **Delež znaša samo Din 100.—.**

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi „Anos“, Maribor, Orožnova 6.

Pletenine iz lastne pletarne

na željo tudi po meri. Rokavice, nogavice, zimsko perilo, perje in čisti puh, copate, ovratniki, svileno perilo, krojaške potrebščine i. t. d. najceneje pri

„Lia“

Maribor, Aleksandrova cesta 19

Ivan Kravos, Maribor

Aleksandrova cesta 13

priporoča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Božična darila

Za Vašo družino

kekse in sadni kruh iz pekarne Robaus, nasl.

Rakuša, Maribor

Koroška c. 24

MALI OGLASI Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rogg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom r. z. z o. z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravlja dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINČIČ, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdala in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.